

Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1948

του Πέτρου Παπαπολυβίου

Συμπληρώθηκαν αυτές τις ημέρες εξήντα χρόνια από τη δίκη του Λεμεσιανού γεωπόνου Γιαννάκη Δρουσιώτη στη Θεσσαλονίκη (21 με 28 Σεπτ. 1948), αρχηγού της κομμουνιστικής ομάδας «Λαϊκός Εκδικητής». Ο Δρουσιώτης (γενν. 1919), μέλος της ΟΚΝΕ (της νεολαίας του ΚΚΕ), είχε ενεργή συμμετοχή στην Αντίσταση. Με σπουδές στο Βέλγιο, που διέκοψε ο πόλεμος, ήταν ένας από τους πρώτους δύο φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που βγήκαν αντάρτες στον Όλυμπο, τον Δεκέμβριο του 1942 και αργότερα ανέλαβε γραμματέας της ΕΠΟΝ Πιερίας, ως «Νίκος Μαυριδής». Στην ίδια περιοχή, τον Οκτώβριο 1944, σκοτώθηκε πολεμώντας, στις γραμμές του ΕΛΑΣ, ο μεγαλύτερος αδελφός του, Ανδρέας. Ήταν γιος του γυμνασιάρχη της Λεμεσού, Αργυρού Δρουσιώτη, εθελοντή των Βαλκανικών πολέμων, και εγγονός του Ανδρέα Θεμιστοκλέους, εμβληματικής φυσιογνωμίας του κυπριακού ενωτικού κινήματος. Μεταπελευθερωτικά, αφού πήρε το πτυχίο της Γεωπονικής, ανέλαβε διάφορα καθήκοντα στις εαμικές οργανώσεις και κατά το 1946-1947 ήταν «υπεύθυνος Διαφώτισης» του Πανεπιστημίου. Ανάμεσα στους φοιτητές που «καθοδηγούσε» ήταν και ο φοιτητής της Ιατρικής Μανώλης Αναγνωστάκης, τακτικός ενοχλητικός αμφισβητίας της «επίσημης γραμμής».

Ο Δρουσιώτης συνελήφθηκε τον Μάρτιο του 1948. Βασανίστηκε απάνθρωπα στις ανακρίσεις, αλλά κράτησε επίμονα το στόμα του ερμητικά κλειστό. Στη δίκη του, στο ζοφερό εμφυλιοπολεμικό κλίμα της εποχής, προσήλθαν ως μάρτυρες υπεράσπισης δύο Κύπριοι φοιτητές της Γεωπονικής, ο Πολεμής Ακύλας και ο Κυριάκος Μάτσης. Η κατάθεση του δεύτερου, σύμφωνα με τις εφημερίδες της Θεσσαλονίκης, ως «περιέχουσα αιχμές», προκάλεσε την αντίδραση του προέδρου του Στρατοδικείου. Το δικαστήριο επέβαλε τη θανατική καταδίκη σε 11 κατηγορούμενους. Με τη βαρύτερη ποινή (τετράκις εις θάνατον) τιμωρήθηκε ο «κοσμοπολίτης νέος, ο αλύγιστος κομμουνιστής, ο Κύπριος επαναστάτης Δρουσιώτης». Μετά από βασανιστική αναμονή πολλών εβδομάδων, ο Δρουσιώτης πήρε χάρη, ως Βρετανός υπήκοος. Μαζί του γλύτωσαν την εκτέλεση και οι συγκατηγορούμενοί του. Ανάμεσά τους και ο δεκαοκτάχρονος, τότε, Πολυχρόνης Μίσσιος.

Ο Κυριάκος Μάτσης ανήκε σε διαφορετικό στρατόπεδο από τον Δρουσιώτη. Ως στέλεχος της «Μορφωτικής Ένωσης Εθνικοφρόνων Φοιτητών» όργωσε τη Μακεδονία στα χρόνια του Εμφυλίου, εμψυχώνοντας κατοίκους και στρατιώτες των ακριτικών περιοχών. Δεν δείλιασε να επισκεφθεί τον Δρουσιώτη στις φυλακές του Επταπυργίου, σημειώνοντας στο Ημερολόγιό του: «Έμαθα πάντα στη ζωή ν' αγαπώ και να εκτιμώ τους ιδεολόγους αγωνιστές που ξέρουν ν' αγωνιστούν για ένα ιδανικό, αδιάφορο ποιο είναι αυτό, αρκεί να το πιστεύουν. Ο Γιάννης είναι ένας αληθινός ήρωας.» Δέκα χρόνια αργότερα, ο Μάτσης σκοτώθηκε ως «αληθινός ήρωας» στο Δίκωμο, πολεμώντας την Βρετανική Αυτοκρατορία. Όμως για τη συγκυρία της συνάντησης Δρουσιώτη – Μάτση, που σηματοδοτεί και το πέρασμα από την Εθνική Αντίσταση στην ΕΟΚΑ, θα συνεχίσουμε την άλλη βδομάδα.

Ο Πέτρος Παπαπολυβίου είναι επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου